

СЕКЦІЯ 5
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ.
КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

УДК [343.326:343.85](477)

Владислав Олександрович Петров,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чумак В. В.

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ**

Одним із чинників забезпечення існування будь-якої розвиненої держави сучасного світу є національна безпека.

Безпека громадян і жителів Європи на сьогодні перебуває під загрозою у зв'язку з появою нових викликів і великої кількості терористичних організацій та угруповань, які порушують національну безпеку кожної держави світу.

Ситуація з тероризмом у Європі значно змінилася після терористичних актів 7 липня 2005 року у Лондоні. Саме ці події у столиці Великої Британії більшість фахівців вважають найбільш важливою віхою в історії новітнього тероризму у Європі і світі. Зазначені події не тільки стали європейським аналогом трагедії 11 вересня у США, а й стали підґрунтям для широкої суспільної дискусії у країнах Європи щодо проблем національної безпеки та, як наслідок, створення потужної системи антитерористичного захисту.

За останні роки тероризм і акти терористичного характеру перетворилися не лише на глобальну проблему сучасності, а й набули значення тотальної загрози для існування сучасності європейської та світової цивілізації. Прикладом цьому слугують нещодавні трагічні події, які відбулись 15 липня 2016 року в м. Ніцці (Франція), 10 грудня 2016 у м. Стамбулі (Туреччина)

Проблема забезпечення миру та національної безпеки на сьогодні, як ніколи, є актуальною для України. Події у східних регіонах України засвідчили різке збільшення загрози тероризму та вимагають впровадження якісно нових методів виявлення, попередження і протидії активізації діяльності терористичних організацій, а також ужиття жорстких заходів із метою виявлення та ефективного блокування каналів фінансової підтримки такої діяльності.

Оцінюючи сукупність факторів, які складають об'єктивне бачення тероризму в Україні, можна дійти висновку, що за певних умов у країні вже активізувався тероризм за основними напрямками діяльності – політичним і кримінальним.

Побудована за роки незалежності система забезпечення Національної безпеки України під час загострення відносин із Російською Федерацією

виявила свою неефективність через невідповідність заходів протидії сучасним умовам. Не підготовленими до російської агресії виявились як суб'єкти забезпечення національної безпеки, так і законодавча основа їх діяльності.

На сьогодні законодавчу базу державної політики протидії тероризму складає низка нормативно-правових актів. Головним правовим джерелом є Конституція України. У системі положень Конституції можна відзначити такі норми, що стосуються протидії тероризму: основи конституційного ладу, у тому числі проголошення людини, її життя і здоров'я, честі, гідності, недоторканності і безпеки вищою соціальною цінністю, а їхнє визнання, дотримання, забезпечення і захист обов'язком держави (ст. 3); проголошення права на життя невідчужуваним і приналежним кожному (ч. 1 ст. 27); державний захист прав і свобод людини і громадянина (ст. 55); заборона створення і діяльності будь-яких збройних формувань, розпалювання соціальної, расової, національної і релігійної ворожнечі (ст. 17).

Далі в системі нормативних джерел зазначений Кримінальний кодекс України, у якому передбачено відповідальність за терористичний акт, втягнення у терористичну діяльність, публічний заклик до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи, сприяння вчиненню терористичного акту і злочинів «терористичного характеру», які можуть розглядатись як прояви тероризму.

Зазначимо, що в Україні існує Концепція боротьби з тероризмом, проте вона показала свою неефективність, що призвело до анексії Криму, Донбасу та воєнного протистояння на Сході України та російської агресії.

Активна участь сучасної української держави у міжнародному житті, цілеспрямований зовнішньополітичний курс України на євроатлантичну інтеграцію, перетворюють питання формування антитерористичної політики на одне з першочергових завдань державного управління.

Таким чином, для більш ефективної боротьби з тероризмом в Україні для нашої держави досить важливо дослідити досвід провідних держав світу щодо державної політики у сфері протидії тероризму, який виправдав себе на практиці.

Провідні позиції антитерористичної діяльності посідає США. Саме ця держава має «Національну стратегію протидії тероризму» та «Національний план дій», який визначає цілі, поставлені перед урядом США у сфері протидії терористичним загрозам, розмежовує сфери відповідальності федеральних міністерств і відомств у цьому напрямку та визначає для кожного з них перелік пріоритетних завдань. Широкого розповсюдження набула міжнародні співпраця компетентних органів іноземних держав.

Основним органом у сфері боротьби з тероризмом відповідно до Директиви Президента США № 39 1995 р. є Міністерство юстиції, а безпосередніми організаторами цієї діяльності визначені такі підрозділи: Федеральне бюро розслідувань (далі – ФБР), Департамент кримінальних злочинів, Служба імміграції та натуралізації, Управління по боротьбі з незаконним розповсюдженням наркотиків.

У Великобританії Закон «Про протидію тероризму», прийнятий у 2006 р., встановлює більш жорсткі заходи. До них віднесено: затримання від 14 до 28 діб; кримінальна відповідальність за підбурювання і прославлення тероризму; терористичні дії, здійснювані не лише на території Сполученого Королівства, але й за його межами. Правоохоронним органам надано право проводити огляд (обшук) будь-якої власності, що належить чи знаходиться під контролем підозрюваних, насамперед у внутрішніх водах Великобританії.

Значний досвід боротьби з тероризмом має Ізраїль. Останнім часом пріоритетними напрямками держави в цій сфері стали: розвідка, оперативні можливості щодо контртероризму та захисту. Так, для протидії терористичним акціям у структурі Служби безпеки Ізраїлю створено орган «Шабак», на який покладаються завдання з контролю за здійсненням встановленого для території, що постійно є об'єктом скоєння терористичних актів, режиму недопущення проникнення на територію Ізраїлю терористичних груп через смугу припинення вогню. При надходженні інформації про знаходження в тому чи іншому районі осіб, що підозрюються у терористичній діяльності, група співробітників «Шабак» у складі 4–5 осіб у штатському проникають туди для вживання заходів щодо затримання терористів або їх знешкодження. У структурі служби безпеки Ізраїлю існує ще один спеціальний контртерористичний підрозділ під назвою «Сайерет Міткаль», що характеризується надзвичайною агресивністю, високою мобільністю, вмінням ініціативно мислити в оперативній обстановці.

Одним із пріоритетних міжнародних зобов'язань України перед ООН, іншими міжнародними організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом, є імплементація світових стандартів безпеки, а також комплексне та збалансоване впровадження всіх компонентів Глобальної контртерористичної стратегії ООН, насамперед у частині здійснення заходів з усунення причин і умов, що сприяють поширенню тероризму, а також забезпечення при цьому захисту прав і свобод людини.

На сучасному етапі вітчизняного державотворення в нашій країні сформовано концептуальні засади та нормативно-правову базу державної політики протистояння загрозам тероризму, спрямованої на формування системної протидії цьому небезпечному явищу. Проте швидкий розвиток науки і техніки та їх використання у злочинній діяльності мусить оперативно реагувати на зростання та поширення терористичних проявів.

Враховуючи ці положення задля протистояння тероризму в Україні, на нашу думку, необхідно вжити низку заходів, зокрема:

- удосконалення нормативно-правова база з протидії тероризму в частині уточнення понятійно-категоріального апарату закону України «Про боротьбу з тероризмом», «Про основи національної безпеки України», забезпечення змістовної ідентичності основних понять у законах та Кримінальному кодексі України;

- на основі закону України «Про основи національної безпеки України» розробити галузеві доктрини політичної, екологічної, гуманітарної, соціальної (тощо) безпеки. На цьому рівні конкретизується зміст національних інтересів, загрози об'єктам національної безпеки у відповідній сфері, визначаються

пріоритетні напрями політики безпеки із забезпечення національних екологічних, політичних, гуманітарних, воєнних інтересів;

- розробити та прийняти закон України «Про протидію екстремізму» та встановити відповідальність за прояв екстремізму, що підвищить профілактику злочинів терористичного характеру;

- розробити та прийняти Концепцію боротьби з тероризмом та екстремізмом, яка б відповідала реаліям сьогодення;

- розробити та прийняти Національну програму протидії тероризму й екстремізму, основне завдання якої буде полягати у формуванні зовнішніх і внутрішніх умов для активної протидії тероризму, а також заходи щодо боротьби з екстремізмом як негативним явищем, що є, за думкою деяких науковців, окремим видом тероризму на принципово новій концептуальній основі – шляхом об'єднання зусиль державних і громадських інститутів суспільства. І зусилля ці мають бути спрямовані на скорочення соціальної бази тероризму й екстремізму, утвердження в соціумі активної позиції неприйняття цих явищ у будь-яких формах і проявах;

- розробити Концепцію висвітлення антитерористичної проблематики в засобах масової інформації, що буде сприяти зменшенню терористичних проявів, поінформованість населення у цій галузі та буде сприяти формуванню у кожного громадянина усвідомлення необхідності подолання цього негативно-го явища;

- розробити щоквартальне планомірне вилучення з незаконного обороту зброї, боєприпасів і вибухових речовин, що сприятиме зменшенню виникнення терористичних проявів в Україні, а не раз на рік, як це відбувається в Україні (місячник добровільної здачі зброї);

- удосконалення механізмів координації суб'єктів боротьби з тероризмом, у тому числі шляхом конкретизації повноважень у цій сфері та удосконалення діяльності Антитерористичного центру при СБУ щодо об'єднання зусиль міністерств і відомств, громадських організацій, що відповідно до Закону залучаються до протидії тероризму;

- відпрацювання системи й методів спільних антитерористичних дій і комплексних операцій усіма суб'єктами протидії злочинності, що сприятиме координації зусиль та оперативності реагування на будь-які терористичні акти;

- створення системи виявлення й обліку осіб, що володіють навичками мінно-вибухової справи, брали участь у військових конфліктах («гарячих точках») з метою спрощення пошуку осіб, які володіють навичками міно-вибухової справи, та осіб, причетних до вчинення терористичних актів;

- удосконалення системи захисту об'єктів, що можуть становити інтерес для терористичних зазіхань, постійний моніторинг стану безпеки таких об'єктів;

- підвищення ефективності діяльності органів по охороні кордону з метою викриття каналів незаконного переміщення через державний кордон України іноземних громадян, зброї, інших засобів ураження, а також наркотичних речовин;

– проведення комплексних заходів, спрямованих на формування в молодіжному середовищі правової культури, що водночас необхідно й усьому суспільству.

Одержано 20.04.2017

**ПРЕДСТАВНИКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

УДК 343.3/.7

Андрій Антонович Попович,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності

Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Швидкова О. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ

За своїм геополітичним розташуванням Україна знаходиться на перехресті Сходу та Заходу, що робить її територію привабливою для незаконної міграції, транспортування мігрантів та торгівлі людьми. У зв'язку з цим, перед правоохоронними органами України постає нелегке завдання у стримуванні потоків нелегальної міграції зі Сходу до держав Центральної та Західної Європи. Для цього на території України створюються так звані канали нелегальної міграції.

За даними Генеральної прокуратури України у 2016 році за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України» було обліковано 183 кримінальні правопорушення, у 2015 – 152. При цьому, дивлячись на доволі незначні порівняно з іншими злочинами, показники, не слід забувати, що незаконна міграція належить до латентної злочинності, реальні масштаби якої неможливо достовірно визначити. Аби приховати переправлення мігрантів, організовані кримінальні угруповання часто займаються цілком легальним бізнесом як то агенції подорожей, курси іноземних мов чи професійного навчання, або транспортні компанії. Використовуючи відповідне маскування, вдало приховується факт незаконного переправлення осіб через державний кордон України. Саме тому наявні лише поодинокі випадки викриття каналів незаконної міграції, що поєднані з кропіткою та важкою працею відповідних служб та викликають певний резонанс у засобах масової інформації. Слід погодитись з висновками стосовно того, що на сьогодні нелегальна міграція досягла такого рівня, який становить загрозу не лише прикордонній, регіональній, але й національній безпеці. При цьому вона відіграє неабияку роль у перешкоджанні боротьби з тероризмом та екстремізмом, а прибутки від неї стали співрозмірними з прибутками від нелегальної торгівлі наркотиками та зброєю.